

УДК 336

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

О. Гринько

Севастопольський національний технічний університет

Розглянуто питання, щодо формування концепції економічного зростання у межах нової моделі економічного розвитку України, основні цілі, завдання та елементи забезпечення стабільного економічного розвитку за допомогою реалізації монетарної політики та монетарного механізму.

Ключові слова: економічне зростання, фінансовий механізм економічного зростання, монетарна політика, монетарний механізм, іпотека.

Кінець ХХ століття характеризує економічний розвиток держав на фоні об'єктивних процесів, що протікають у світовій економіці - процеси глобалізації (об'єднання країн, комп'ютерних систем, документообігу, світової торгівлі, міжнародних розрахунків, транспорту, і, у кінцевому підсумку, фінансова глобалізація), екологічні проблеми та викликані ними катаклізми (ефект «потепління»), «нові» політичні взаємини між державами, зміна внутрішніх політичних режимів і т.д. Означені умови функціонування не виключили необхідності вирішення «старих» проблем, таких як забезпечення стабільного й збалансованого економічного зростання.

Тому не випадково дані питання займають багатьох провідних світових і вітчизняних вчених. Наприкінці ХХ - початку ХХІ століття відбувається актуалізація розвитку теорій, концепцій, форм і методів регулювання економіки як розвинених країн, так і країн з економікою, що розвивається, до яких належить й Україна [4,6]. У цей час питання, пов'язані із забезпеченням економічного зростання набули особливої актуальності і переведені у площину не тільки його досягнення, але регулювання та стабілізації. Проводиться дослідження ролі держави у процесі забезпечення економічного зростання [2], формування ефективної інституціональної структури [12], ролі фінансового та особливо банківського секторів у даних процесах [10,13], питань ресурсного забезпечення та пошук нових джерел [1,7] і розвитку соціальної структури та технологій в аспекті економічного зростання [11,14] та ін.

Особливо хотілося б підкреслити внесок у розвиток представлених питань таких вчених як А.А. Гриценко, Т.О. Кричевская, В.В. Козюк [4,8,9] у частині комплексного представлення теорії, практики та проблем формування монетарної політики та стратегії з урахуванням зарубіжного досвіду й основ функціонування в Україні; прогресивне бачення окремих аспектів економічного зростання в дослідженнях старшого віце-президента "Росбанку", доктора економічних наук, професора М. Єршова [6,7]; математичний опис механізму формування економічного розвитку з урахуванням різних макроекономічних індикаторів Б. Дунаєва [5], розробку природи та механізму ресурсного забезпечення економічного зростання за участю ресурсів банківських закладів А.П. Вожжова [1].

Не дивлячись на значну кількість і значущість проведених досліджень, які представлені, а також інші численні роботи авторів, не розроблено єдиної системи забезпечення економічного зростання й тим більше не було знижено актуальність даного питання. Навпроти, останнім часом спостерігаються певні розбіжності в думках, які у умовах невизначеності та нестабільності економічного розвитку України лише посилюються. Дотепер не вироблено єдиної концепції в частині розробки та реалізації механізму економічного зростання, його ресурсного забезпечення, вкрай полярні думки щодо варіанта емісійної підтримки, побудови монетарної політики (взагалі вибір парадигми розвитку) і монетарної стратегії і т.д. Перелік спірних питань визначив вибір напрямку наукових пошуків автора.

Метою даної роботи є виділення деяких концептуальних основ формування теорії економічного зростання з урахуванням особливостей розвитку України й світових досягнень науки й практики макроекономічного регулювання економіки.

Забезпечення економічного зростання поряд з іншими являється одним з елементів «багатокутника економічних цілей», що був сформований економістами в процесі еволюційного розвитку макроекономічного регулювання. Дане питання в сучасних умовах не тільки надобуває більшої актуальності, але й характеризується більшою складністю, особливо з урахуванням трансформаційного характеру економічного розвитку України.

Через складність і багатополярність цих питань розробку наукових досліджень доцільно здійснювати з урахуванням розроблених багатьма вченими [2] загальних підходів:

- комплекс теорії та методології, що повинен включати накопичені знання та досвід попередніх поколінь, сучасні реалії розвитку країни й світової економіки, перспективи розвитку на майбутнє.

– системний підхід у частині формування теоретико - методологічної бази, розробки інструментів, форм, методів управління та регулювання розвитку економіки. Системність закладає основу стабільності економічного розвитку, дозволяє усунути протиріччя.

Представлені підходи є складними та комплексними, у їхній розробці припускається поетапне вирішення ряду завдань, пов'язаних з формуванням адекватної концепції формування та регулювання стабільного й збалансованого економічного зростання, що включає теоретико-методологічну базу, а також механізми її забезпечення. З урахуванням комплексу теорій і практичного матеріалу регулювання макроекономічної динаміки доцільно виділити наступні завдання, які доцільно виокремити в процесі досліджень зазначеного вище комплексу наукових напрямків:

- дослідження існуючих парадигм досягнення та регулювання економічного зростання;
- обґрунтування нового змісту теорії монетарного регулювання економічного зростання;
- розробка механізму економічного регулювання в аспекті досягнення збалансованого економічного зростання;
- дослідження умов формування та реалізації механізму економічного зростання в Україні;
- формування ресурсного забезпечення збалансованого економічного зростання;
- уточнення ролі фінансів у забезпеченні економічного зростання;
- удосконалення діяльності банківської системи (механізм формування, трансформації, розміщення та управління ресурсами, регулювання банківськими ризиками);
- формування іпотечної системи як одного з елементів забезпечення соціально - економічного розвитку;
- удосконалення системи оподаткування;
- обґрунтування основних напрямків удосконалення механізму економічного зростання.
- Частково дані питання піднімалися у монографіях А.П. Вожжова і автора [1,3]. Однак комплексний підхід до поставленої проблеми вимагає відповідного системного розгляду, насамперед у частині формування основних напрямків наукових пошуків і генерування інформації.

Проблема довгострокового економічного зростання та формування адекватних ресурсів для цих цілей в процесі розвитку економіки хвилювала відомих учених - представників різних течій сучасної економічної теорії. Найбільш яскравими, результативними та спірними є дві сформовані школи - монетаризм і кейнсіанство. Суперечки щодо концептуальних основ, які використовуються у кожному з цих напрямків, не вщухають і все ще ведуться по цей час. Не вдаючись до оцінки результатів і критики кейнсіанської та монетаристської доктрин та їх модифікацій, що виникли останнім часом, необхідно відзначити, що кожна з них має свої переваги, недоліки, а також «умови та галузь застосування». Крім того, щодо одного з основних ключових пунктів розбіжностей даних шкіл - ролі грошей - спостерігається певна згода. Так представниками, які ґрунтуються на розробках першого напрямку, признано роль грошей як необхідного та активного елемента забезпечення й регулювання економіки. У свою чергу послідовниками другого підходу в цей час і в теорії та на практиці визнано, що, незважаючи на всю важливість і активну роль грошей, їх надзвичайно важко інтегрувати в модель управління реальною економікою, а також використовувати при макропрогнозуванні.

Актуальним у цей час представляється подальший розвиток основних теоретико - методологічних «досягнень» кожної з теорій з їхньою наступною інтеграцією в систему регулювання об'єктами та економічними процесами в економіці. Тому питання економічного зростання і його регулювання необхідно розглядати в аспекті монетарного управління ринковою системою.

Директор Всесвітнього економічного форуму, що проходив у Давосі (Швейцарія) 24.01.2007 р., доктор Клаус Шваб відзначив, що в цей час «багатство й гроші розподіляються так швидко й так складно, що ми вже не розуміємо, як це відбувається». Це ще раз підкреслює актуальність і необхідність розробки проблеми фінансового механізму, який би найбільше повно описував основні монетарні процеси, дію інструментів їхнього регулювання. Подібний механізм повинен адекватно відображати економічні процеси, відносини між секторами та ринками економічної системи, їхнє регулювання, а також кінцеві (прогнозовані) результати в результаті їхнього впливу.

Дане питання є відкритим у науці й практичній діяльності центральних банків і являється одним із надзвичайно складних, які стоять перед вченими у всьому світі. Серед економістів немає єдиної думки щодо впливу монетарної політики на економіку. В економічній літературі висловлюються різні точки зору із приводу механізму й каналів впливу монетарної політики на реальний сектор розвинених держав із стабільно функціонуючою економікою. Ще більш активні дискусії ведуться щодо роботи трансмісійного механізму монетарної політики в країнах із перехідною економікою та економікою, що розвивається.

Наукові суперечки стосуються загального принципу побудови трансмісійного механізму (скорочений формальний доказ - монетаристів або структурні модельні докази - кейнсіанців), каналів і інструментів його впливу на економіку, а також врахування у даному механізмі дій центрального банку у світлі нових монетарних теорій (теорія інфляційного зсуву, динамічної інкосистемності та їхній розвиток). Внаслідок проведених емпіричних досліджень відбулося деяке зближення позицій двох основних напрямів у частині опису роботи монетарного механізму: модель Сент-Луїса, що поліпшує формальний скорочений доказ шляхом ускладнення малих формальних моделей; модель MPS Модильяні, що поліпшувала структурні моделі кейнсіанців за допомогою включення нових монетарних передавальних механізмів та інші макроекономічні моделі. Однак у всіх напрямках

розвитку економічної теорії відображається важлива роль передавального механізму в регулюванні економіки. Загальну схему його інтеграції у монетарну політику відображено на рис. 1.

Незважаючи на різницю в поглядах, необхідно відзначити, всім економічним напрямкам властивий об'єднуючий елемент: у поле реформування практичними всіма вченими включається фінансовий ринок як основний елемент, що забезпечує інструменти для регулювання макро- і мікроекономічних процесів в економічній системі. Серед фінансових посередників - інституцій фінансового ринку - найбільш значними, як щодо обсягу діяльності, так і можливостей впливу на всі економічні процеси, особливо в умовах трансформаційної економіки, є банки. І оскільки традиційно більшість заощаджень здійснюється домашніми господарствами, а більшість інвестицій - підприємствами, банківським установам, як основним фінансовим посередникам, потрібні певні механізми переливу цих коштів. Серед останніх необхідно окремо виділити інвестиційний та іпотечний механізми.

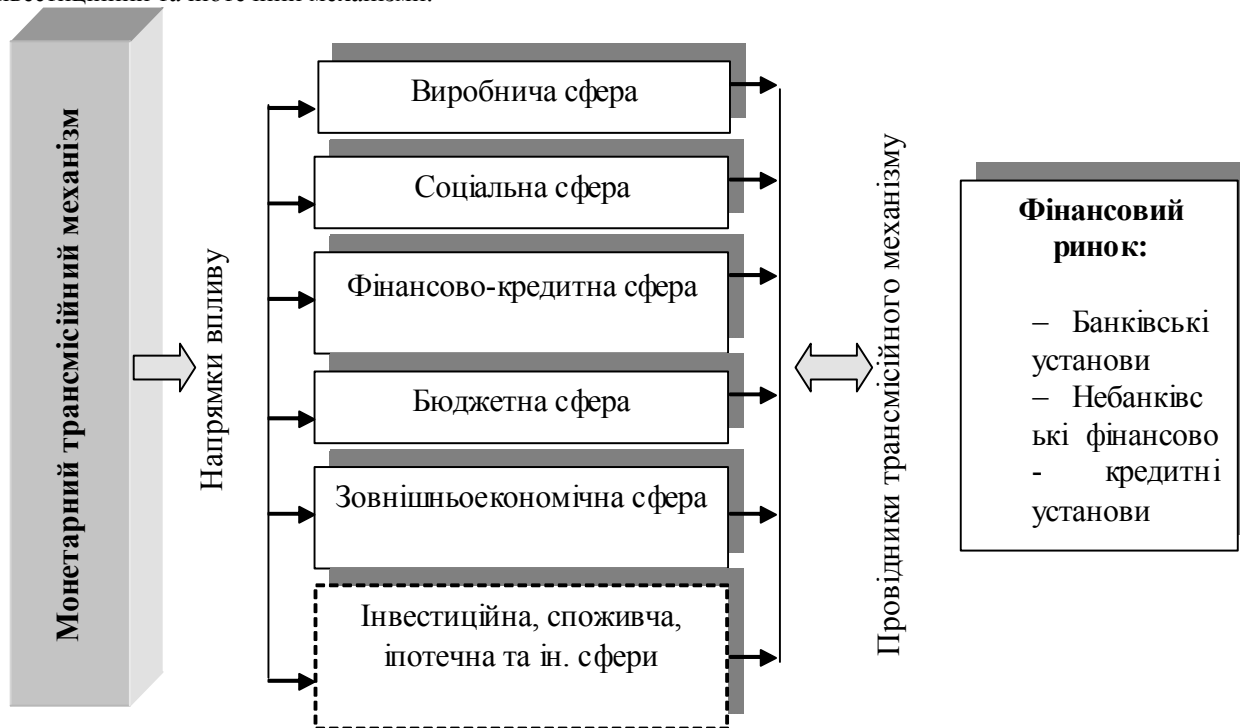


Рис. 1. - Напрямки впливу на економіку монетарної політики через монетарний механізм

Таким чином, визначення моделі економічного розвитку України у рамках концепції економічного зростання доцільно засновувати на останніх науково - практичних розробках і обґрунтуванні монетарної політики та механізму її реалізації, а також з урахуванням провідної ролі фінансів у забезпечувальному процесі. З'єднання цих елементів дозволить сформулювати та обґрунтувати фінансовий механізм нової моделі економічного розвитку економіки України. Представлений підхід не може бути реалізований у рамках одного дослідження, тому передбачається поетапне вирішення поставлених вище завдань, пов'язаних з формуванням адекватної концепції формування та регулювання стабільного й збалансованого економічного зростання

1. Вожвов А.П. Процессы трансформации банковских ресурсов: монография. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2006. – 339 с.
2. Государство и экономика: факторы экономического роста. – М.: Институт экономики РАН, 2002. – 209 с.
3. Гринько Е.Л. Ресурсное обеспечение банковского ипотечного жилищного кредитования (вопросы теории, методики, практики): Монография. – Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2006. – 273 с.
4. Гриценко А.А., Кричевська Т.О. Середньострокова монетарна стратегія: зарубіжний досвід та основні засади формування в Україні / Ін-т екон. та прогнозуван. – К., 2006. – 144 с.
5. Дунаев Б., Дунаева М. Модель стимулирования экономического роста // Финансовые риски. – 2006. - №1. – С.53 – 65.
6. Ершов М. Актуальные направления экономической политики // Вопросы экономики. – 2003. - №12. - С. 23 – 38.
7. Ершов М. Где взять деньги для экономического роста // Экономика России XXI век. – 2003. - № 10. – С. 9 – 15.
8. Козюк В.В. Монетарні проблеми функціонування глобальної фінансової архітектури. Монографія.- Тернопіль: Видавництво Астон, 2005. – 512 с.
9. Козюк В. Монетарна політика в глобальних умовах – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 192 с.
10. Российская банковская система и экономический рост. Материалы семинара «Стратегия развития» от 27 мая 2002 г. — М.: ТЕИС, 2002. — 56 с.

11. François Bourguignon The Effect of Economic Growth on Social Structures // Handbook of Economic Growth. – October 23, 2004. – 69 p.
12. Institutions as the Fundamental Cause of Long-Run Growth / Acemoglu Daron, Johnson Simon, Robinson James // Handbook of Economic Growth. – April 29, 2004. – 111 p.
13. Levine Ross Finance and Growth: Theory and Evidence // Handbook of Economic Growth. – September 3, 2004. – 118 p.
14. Mokyr Joel Long-Term Economic Growth and The History of Technology // Handbook of Economic Growth. – 2005.- 74 p.

CONCEPTUAL BASES OF THE ECONOMIC GROWTH MAINTENANCE AND REGULATION THEORY

E. Grynko

*Sevastopol National Technical University, finance and the credit department
99040, Sevastopol. Gelovany st. 32/15*

The questions of the economic growth concept formation within the new model limits of Ukraine economic development, the basic purposes, tasks and elements of the stable economic development maintenance by means of monetary policy realization and the monetary mechanism are considered.

Keywords: economic growth, economic growth financial mechanism, monetary policy, monetary mechanism, mortgage.